

פרוטוקול מס' 297

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט

חל-אביב, ל' בשבט תשל"ג - 2.2.73, שעה 9.30

נ כ ח ו :

חברי הועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- מ. אביזר
- א. אנקוריון
- י. ארידור
- ר. ארזי
- מ. ביבי
- ג. האוזנר
- ש. פרידמן

מוזמנים:

- צ. טרלו - המנהל הכללי של משרד המשפטים
- ד. אוסטישינסקי - לשכת חשבונאים ויועצי מס מוסמכים בישראל
- ד. אציל - לשכת חשבונאים ויועצי מס
- מ. לויבל - לשכת חשבונאים ויועצי מס

מר שפט - משרד הפנים
מר גרינברג - משרד הבטחון
סא"ל מ. ויצמן - משרד הבטחון

קצרנית:

מ. איזנברג

סדר-היום:

- א. תקנות בדבר דרך פעולתו של רואה חשבון
- ב. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (החזקת תעודת זהות והצגחה) תשל"ג-1973.

א. תקנות בדבר דרך פעולתו של רואה חשבון

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.
הסעיף הראשון בסדר-היום של ישיבה זו -
תקנות בדבר דרך פעולתו של רואה חשבון.

אני מקדם בברכה את נציגי לשכת החשבונאים ויועצי מס מוסמכים בישראל - מר אוסטשינסקי, מר אציל ומר ליבל, אשר בקשו להביא השגותיהם לתקנות בדבר דרך פעולתו של רואה חשבון ששר המשפטים הביא לאישור הועדה.

רשות הדיבור למר אוסטשינסקי.

ד. אוסטשינסקי: בחוק רואי חשבון תשט"ו - 1956 הוגדר ברורות תחום פעולתו של רואה החשבון - בדיקתם ביקורתם או אישורם של כל מאזן חשבון רווח והפסד, חשבון הכנסות והוצאות, חשבון תקבולים ותשלומים וכל חשבון כיוצא בהם, ומילוי כל תפקיד אחר שנתמנה או שיתמנה בחיקוק לרואה חשבון, להוציא ניהול חשבונות".

לפני כשנה הוצע לתקן חוק רואי חשבון. ואכן הוא תוקן על ידי מחקן סמכות לשר המשפטים להגדיר בתקנות דרך פעולתו של רואה החשבון. ועתה הגיש שר המשפטים תקנות אלו. אנו רואים עצמנו נוגעים בדבר. ואנו חושבים שבדרך פעולתו של רואה החשבון אין לכלול ניהול חשבונות. והסיבות לכך הן:

א. אין זה מתיישב מבחינה מקצועית ולא מבחינה צבורית, שאדם המנהל את החשבונות גם יבקר אותם.

ב. יש מחסור חמור ברואי חשבון. נשיא לשכת רואי החשבון הופיע במסיבת עיתונאים וקבע - אני מצטט "הארץ" מיום 19.7.72, ש"כיום פועלים בארץ 1400 רואי חשבון ונראה כי יהיה צורך ב-400-400 רואי חשבון נוספים בשנה בשל ההתרחבות הכלכלית והרחבת הבקורת של חברות צבוריות ופרטיות".

לפני שבועיים אמר נשיא לשכת רואי חשבון: "כיום חסרים בארץ 300-400 רואי חשבון והביקוש ילך ויגדל במקביל להתפתחות המשק".

הממונה על הכנסת המדינה מר נוידרפר אמר - לפי "הארץ" מ-12.11.72 - שרואי החשבון אינם מספיקים לסיים בזמן בקורת של מאזנים בגלל המחסור ברואי חשבון.

עובדות אלו מצביעות על כך שלרואי החשבון מספיקים תפקידי הבקורת ואשור מאזנים. אין עניינו צרה ברואי החשבון. אנו מכבדים מקצוע ראיית החשבון. אבל אנו חושבים שמקצוע זה חייב לעסוק אך ורק בבקורת חשבונות ואישור מאזנים, ומקצוע ניהול החשבונות יש להשאיר בידי החשבונאים ויועצי המס שהם מוסמכים על ידי נציב מס הכנסה.

לכן היינו מבקשים שהועדה, בבואה לאשר תקנות להגדרת דרך פעולתו של רואה החשבון תואיל לציין, שרואה חשבון שבוחר לעסוק בראיית חשבון, לא יעסוק בניהול חשבונות. איננו רוצים להצר צעדיו של רואה החשבון שבוחר לעבוד כמנהל חשבונות. הוא בודאי יכול לעשות זאת.

ז. אנקוריון: אנו איננו באים לשנות חוק רואי חשבון. אנו דנים בתקנות הבאות להגדיר דרך פעולתו של רואה החשבון. בחוק מוגדר מהי ראיית חשבון, וכתוב בפירוש -

"להוציא ניהול חשבונות". אין הצעה לשות הגדרה זו בחוק. אם רצונכם להביא לשנוי החוק, מדוע לא תפנו למשרד המשפטים שיקבל עמדתכם, או מדוע לא תשכנעו חברי כנסת להגיש הצעת חוק פרטית לשנוי החוק?

לפי החוק פעולת רואה חשבון מוגנת ומצריכה רשיון. נכון שכתוב בהגדרת ראיית חשבון "להוציא ניהול חשבונות". הכוונה היא שניהול חשבונות איננו מתפקידו של רואה חשבון. החוק כפי שהוא היום, אינו מגביל אתכם לעסוק בניהול חשבונות. מדוע אתם חושבים שמבחינה מהותית, אין זה מתיישב? מתקבל על הדעת שאדם אינו יכול להיות רואה חשבון כאשר הוא בעצמו מנהל חשבונות. אבל מדוע לאסור על רואה חשבון לנהל חשבונות, כאשר אין לו קשר עם בקורת החשבונות?

ר. ארזי:
לשכת חשבונאים ויועצי מס מוסמכים את מי היא מייצגת, מה תפקידה והאם היא מאגדת כל מנהלי החשבונות בארץ?

האם יש צורך בקווליפיקציות מסויימות כדי להיות חשבונאי ויועץ מס, ואם כן - איפה זה מוגדר?

האם הגדרת ראיית חשבון בחוק, שנאמר בה במפורש "להוציא ניהול חשבונות" וסעיף 6(א) הקובע, ש"לא יעסוק אדם בראיית חשבון אלא אם יש בידו רשיון בעל תוקף לפי חוק זה - אינם עונים על החביעה שלכם?

היו"ר י. גולדשטיין:
כמה חברים ישנם בלשכתכם? האם יש חובה סטטוטורית להשתייך ללשכה שלכם, ומה הם התנאים לקבלה ללשכה?

מהי דרך ההסמכה של חשבונאים? הבינותי שלגבי יועצי מס, נציב מס הכנסה מסמיך אותם. מהי דרך ההסמכה של חשבונאים?

צ. טרלו:
אני מקווה שלפני חברי הועדה נמצא החוק. מה שכתוב בסעיף 1 הוא לא פחות ולא יותר מאשר קביעה משפטית, שהנהלת חשבונות איננה ראיית חשבון. אין זה אסור על רואה החשבון לעסוק בניהול חשבונות, אלא נקבע שהנהלת חשבונות איננה ראיית חשבון. אילו לא היה נקבע הדבר, אפשר היה לחשוב שהנהלת חשבונות טעונה אישור של ראיית חשבון. המחוקק של הכנסת לא השאיר למתקיני התקנות חופש לקבוע באיזה מקצוע מותר לעסוק ובאיזה מקצוע אסור לעסוק, אלא קבע בסעיף 10 של החוק: "התעסקויות אסורות" - רואה חשבון העוסק במסחר או בתיווך מסחרי אשם בהתנהגות שאינה חולמת את כבוד המקצוע". אילו המחוקק היה רוצה לאסור התעסקויות אחרות על רואה חשבון היה קובע אסורים נוספים בסעיף 10.

בסעיף 11 כתוב:
"שר המשפטים רשאי, לאחר התייעצות במועצה ובלשכת רואי חשבון בישראל ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת לקבוע בתקנות:
1. דרך פעולתו של רואה חשבון, ובכלל זה דרך מתן חוות דעת ותקנים לבקורת חשבונות ונוהלי בקורת;
2. דברים, בנוסף על האמור בסעיף 10, שיש בהם משום התנהגות שאינה חולמת את כבוד המקצוע.

י. ארידור:
מדוע לא יאסור שר המשפטים על רואה חשבון לעסוק בניהול חשבונות לפי סעיף 11(א)?

צ. טרלו:
זו שאלה שאינני יכול להשיב עליה עתה. זו שאלה של מדיניות השר. אני מוכן לברר זאת. אבל אני חושב שצריך טעם מיוחד מדוע כן לאסור מקצוע ולא מדוע לא לאסור מקצוע.

י. ארלוזור:

ניגוד אינטרסים.

צ. טרלוי:

הטעם של ניגוד אינטרסים בא לידי ביטוי בתקנות האוסרות על רואה חשבון להיות עובד של חברה. אני מפנה תשומת לבכם לסעיף 3 בתקנות האומרי:

"(א) בעבודתו המקצועית יהיה רואה חשבון

בלתי תלוי במבוקר;

(ב) לא יחווה רואה חשבון דיעה על דו"ח

כספי של מבוקר, אם רואה החשבון הוא פקידו של המבוקר, פקיד של חברת בת או של חברה שלובה של המבוקר - - - ."

כאן הדבר החשוב איננו מה העבודה שעושה רואה החשבון, אלא מה התלות שלו. מהבחינה שלנו אין זה חשוב אם הוא מנהל חשבונות או לא, החשוב הוא אם הוא תלוי במבוקר. אבל אני מוכן לבדוק את השאלה העובדתית, האם יש מגמה או מדיניות בהוספת סייג כזה.

היו"ר י. גולדשמידט:

אני מבין שמוצע שרואי החשבון שהתקנות יחולו עליהם, לא יעסקו בניהול חשבונות. האם הצעתכם היא שיאמר במפורש שלא יעסק רואה חשבון בניהול חשבונות לגבי אותם מפעלים שבהם הוא עוסק בראיית חשבון?

ט. בן-פורת:

אם משרד רואה חשבון מעסיק מנהלי חשבונות, האם התביעה שלכם מתייחסת גם אליה?

ד. אוסט'שינסקי:

להערתו של חבר הכנסת אנקוריון, לפני שנה הופענו לפני הועדה, כאשר על סדר-היום של הועדה היתה הצעה לתיקון חוק רואי חשבון שיאפשר לשר המשפטים להגדיר בתקנות דרך פעולתו של רואה חשבון. אז נוצר הקשר בין התקנות לבין סעיף 1 של החוק. מאחר שבסעיף 1 נאמר "להוציא ניהול חשבונות", צריך להגדיר בתקנות מה פירוש "להוציא ניהול חשבונות" בחוק המקורי.

למעשה לא תבענו אסדר על עיסוק של רואה חשבון בניהול חשבונות. תבענו שרואה חשבון העוסק בראיית חשבון לא יעסוק בניהול חשבונות לא בעצמו ולא על ידי אנשים במשרדו ולא על ידי שותפות בין שני רואי חשבון, כאשר האחד יעסוק בניהול חשבונות והשני יבקר אותם, כי אז נוצרת תלות; ורואה החשבון אינו יכול להיות בלתי-תלוי לא רק במעסיקו אלא בשיקול דעתו, כי אדם שעוסק בעבודה מסוימת, נקשר לעבודה זו. וקשה להיות מבקר בלתי תלוי של יצירה שהוא יצר. לכן אני רואה סתירה בין ניהול חשבונות וראיית חשבון לגבי אותו עסק. ולכן בקשתנו היא שייקבע שרואה חשבון העוסק בראיית חשבון, לא יעסוק בניהול חשבונות.

א. אנקוריון:

זה מוצדק לגבי המקרים שהוא שהוא עוסק בראיית חשבון. אבל אתה מדבר באופן כללי.

ד. אוסט'שינסקי:

אין אפשרות אלא לקבוע זאת באופן כללי; כי אם לא יוגדר הדבר באופן ברור, יפתח פתח

לעקיפה.

מהי המציאות?

ר. ארזי:

ד. אוסט'שינסקי:

המציאות היא שרואה החשבון מנהל את החשבונות, מבקר ומאשר את המאזן. במקרה זה הבקורת אינה יכולה להיות בלתי-תלויה, ואינה יכולה לתת חוות דעת בלתי תלויה. ותפקידו העיקרי של רואה החשבון הוא לתת חוות דעת בלתי תלויה לגבי תקינות המימצאים של המאזן שביקר.

נכון שבארצות הברית בחלק ניכר של המדינות יש הפרדה, ורק חברות שמניותיהן רשומות בבורסה חייבות באישור המאזן על ידי רואה חשבון וכל החברות האחרות, שמניותיהן אינן נסחרות בבורסה אינן זקוקות לכך, כי לצבור הרחב אין ענין במאזנים שלהן.

צ. טרלו:
אם הבינוחי ישנן שתי שאלות נפרדות: האחת - האם רואה החשבון בכלל צריך לעסוק בניהול חשבונות; ואז יתכן שמצב שרואה חשבון יעבדו אצלו אנשים המנהלים חשבונות ורואה חשבון אחר עושה את הבקורת. והשאלה השניה - האם טוב שאצל רואה חשבון עובד מנהל חשבונות והוא בעצמו מנהל חשבונות, ולאחר מכן הוא עורך בקורת של חשבונות אלה.

אני מציג שאלות אלו למשלחת.

ד. אוסטישינסקי:
בתזכיר שהגשנו אמרנו זאת באופן ברור. לשכת חשבונאים ויועצי מס מוסמכים בישראל היא אגודת עותומנית המאגדת חשבונאים ויועצי מס. חשבונאי ויועץ מס הוא אדם בעל תעודה של יועץ מס על פי סעיף 236 לפקודת מס הריסה. על מנת לזכות בתעודה של יועץ מס יש לעמוד בבחינות. כל מי שהוא יועץ מס הוא גם חשבונאי, אדם שמסוגל לנהל חשבונות, לערוך מאזן, לקרוא מאזן ולערוך גם בקורת. אמנם הוא לא עורך בקורת, כי יש אסור של חוק רואה חשבון... .

ר. ארזי: אתם מנהלים חשבונות?

ד. אוסטישינסקי: מנהלים חשבונות ועורכי מאזנים.

בארץ פועלים לפי רשיונות שהוצאו על ידי האוצר כ-600 יועצי מס, מהם 400 מאוגדים בלשכה. אין לשכות ואגודים אחרים המייצגים חשבונאים ויועצי מס.

א. אנקוריון: מנהלים חשבונות ישנם אלפים בארץ.

ד. אוסטישינסקי: אין ספק שישנם רבבות מנהלים חשבונות.

היו"ר י. גדלדשטיין: אם אין חובה סטטוטורית להשתייך ללשכת חשבונאים ויועצי מס מוסמכים, אינך יכול לדעת מספרם.

ד. אוסטישינסקי: נעשה נסיון מוצלח של הכשרת יועצי מס וחשבונאים על ידי לימודים דו-שנתיים במסגרת מוסד שטרם זכה בהכרה - אוניברסיטת ערב לכלכלה ולמדעי חברה. וזוהי 7 שנים לומדים בה ייעוץ מס ואחר כך נבחנים בבחינות של נציבות מס הכנסה.

מר ליבל: יועצי מס בסיימס לימודיהם צריכים לעשות סטאג' של שנה.

היו"ר י. גדלדשטיין: אני מודה לכם. העדותיכם תובאנה בחשבון כאשר נדון בתקנות.

מ. בן-פורח: האם רואי החשבון יוזמנו לוועדה?

היו"ר י. גדלדשטיין: כן.

ב. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום
(החזקת תעודת זהות והצגתה) תשל"ג - 1973

היו"ר י. גולדשמידט: אנו עוברים לסעיף ז' ב-סדר-היום - חוק להארכת
תוקף של תקנות שעת חירום (החזקת תעודת זהות
והצגתה) תשל"ג - 1973.

הצעת חוק זו נדונה בכנסת ביום ג' והועברה
לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שניה ושלישית שחייבת להערך
ביום ב' בשבוע הבא, כי ב-7.2.73 פג חקפון של התקנות.

בדיון בכנסת השתתף רק חבר הכנסת אבנרי,
והשאלות שהציג אינן לנושא החוק; לדוגמה, הוא שאל - מדוע דושמים
לאומיות בתעודת הזהות.

צ. טרלו: מטעמים המובאים בדברי ההסבר, התעורר הצורך
להקדים הוצאת תעודות הזהות. אני חושב
שההסברים הענייניים יכולים להנתן על ידי רשויות משרד הפנים שהן בקיאות
בנושא.

היו"ר י. גולדשמידט: יש חידוש בהצעת חוק זו - הקדמת חובת החזקת
תעודת זהות מגיל 17 לגיל 16.

מו גרינברג: השיקול העיקרי שהניע את משרד הבטחון לבקש
תיקון תקנות אלו הוא זה, שלפי חוק שירות
בטחון אדם חייבים להתייבב למלוי חובת רישום לאחר שמלאו לו 17 שנה.
לפי חוק שירות בטחון חישוב הגילים נעשה בצורה כזאת, שאדם עלול להחשב
בן 17 אפילו אם הוא רק בן שש-עשרה וחצי, כי מי שנולד לפני א' בחשרי
רואים אוחו כמי שנולד בא' בניסן.

רשויות הגיוס שואבות את הנתונים ביחס לחייבים
בחובת שירות ממרשם האוכלוסין. הנסיון מוכיח ש-20% -15 מהנתונים המתקבלים
ממרשם האוכלוסין לוקים באי-דיוקים, בעקר בקשר לכתובות. על כן רצוי,
על מנת לייצל הליכי הגיוס ולהקל על רשויות הגיוס באיתורם של החייבים
בגיוס, לחייב אותם בקבלת תעודת זהות בהגיעם לגיל 16. לפי חוק מרשם
האוכלוסין הגיל הוא קלנדרי. מי שמלאו לו 16 שנה לפי התאריך הקלנדרי
יהיה חייב לקבל תעודת זהות ולשאתה תמיד. על ידי כך שאדם בהגיעו
לגיל 16 ימסור כל הפרטים האישיים, תוכל לשכת הגיוס לקבל נתונים מעודכנים
שיאפשרו לה לאתר את האדם החייב בגיוס.

תקנות אלו שהותקנו לראשונה ב-1956 הותקנו
מטעמים של בטחון שוטף. אותם טעמים כוחם יפה לגבי צעיר בגיל 16, כמו
לגבי צעיר בגיל 17.

שיקול נוסף הוא זה, שגם בשטחים המוחזקים
חובת קבלת תעודת זהות ונשיאתה חלה על אדם בגיל 16. לכן זה יתן לנו
גם את היתרון שצעיר מהשטחים שיימצא בישראל, לא יוכל לטעון שהוא תושב
ישראלי, אם לא תהיה בידיו תעודת זהות.

מכל הטעמים האלה הגישה הממשלה הצעת תיקון
האומרת שחובה של קבלת תעודת זהות ונשיאתה תחול על כל אדם בגיל 16
במקום בגיל 17, כפי שזה קיים היום.

א. ארידור: אני מקבל הצעת החוק ודברי ההסבר.

ר. ארזי:
אני מסכים למגמת החוק. אני רוצה לשאול שתי שאלות לצד הפורמלי: האחת - סעיף 2 בא לחקן סעיף 29 לחוק מרשם האוכלוסין. לפי סעיף 29 לחוק מרשם האוכלוסין אדם רשאי לקבל תעודת זהות. תקנה 2 באה ליצור מצב חדש המחייב אדם לקבל תעודת זהות. שאלתי - האם תיקון זה אינו צריך לבוא בחוק מרשם האוכלוסין, כי שם כתוב "רשאי"?

סעיף 4 להצעת החוק קוצ שתחילתם של סעיפים 2 ו-3 בהצעת החוק תשעים יום מיום פרסום חוק זה ברשומות. אינני בטוח שבמשך 90 יום יוכלו התושבים שהם בני 16 לקבל תעודת זהות, ואינני בטוח אם משרד הפנים יוכל לעמוד במתן תעודות הזהות תוך 90 יום. וכך נמצא במצב שגזרנו גזירה שאין הצבור יכול לעמוד בה. לדעתי צריך לקבוע תקופה של 6 חדשים.

ש. פרידמן:
אינני רואה סיבה להתנגד להצעת החוק. אבל ישנם שני דברים שאינם מחייבים. מטעמים של נוחות אדמינסטרטיבית אנו מטילים ענש פלילי על בני גיל שעד עכשו לא היו חייבים פזה...

צ. טרלוי:
לפי הדין הפלילי הכללי - כן.

ש. פרדימן:
לפי סעיף 4 נמצא שאנו מחייבים את הנוער בגיל 15 לדאוג להוצאת תעודת זהות בגיל 16, נוצרת כאן אי-נוחות שאינני יודע חשובה עליה.

א. אנקוריין:
אינני זוכר אם בחוק הרגיל יש חובה של החזקת תעודת זהות.

צ. טרלוי:
לא.

א. אנקוריין:
האם אין מקום לשקול אפשרות להפוך חובה זו לחובה רגילה ולא לחובה על פני תעודת זהות לשעת חירום.

צ. טרלוי:
זוהי שאלה קונסטרוקטיבית.

ג. האוזנר:
יש לי שתי הערות בשולי הענן. לגופה של ההצעה אני מסכים. בעקבות הערתו של חבר הכנסת ארזי, אני מסופק אם אנו יכולים להחדיר את ההכרה ברבבות חושבים שעליהם לשנות מן הנהג הקיים תוך 90 יום. עד היום בני גילאים אלה חושבים שאינם צריכים להצטייד בתעודת זהות. תוך 90 יום פרסום החוק ברשומות, כל אלה שהדבר לא יגיע לידיעתם, עלולים להיות עבריינים. אינני יודע באיזו דרך משרד הפנים חושבת להביא את הדבר לידיעת האוכלוסיה. אם ימצאו כאלה שהדבר לא יובא לידיעתם, זו תהיה סנקציה קשה.

הערה שניה נוגעת לסעיף הענשי. העונש על עבירה לפי חוק זה הוא קנס בסך 500 לירות. מה מעשיותו של ענש זה לגבי צעיר בן 16; רכוש עדיין אין לו. אביו אינו חייב לשלם את הקנס בעדו. אין זו חובה העבורת מהבן לאביו. אין סנקציה של מאסר שאתה יכול להפעיל.

צ. טרלוי:
יש סנקציה של מאסר.

ג. האוזנר:
אני מביין, פה נכנסת פקודת העבריינים הצעירים. לגבי מבוגר, זה בסדר. אבל לגבי קטין?

מ. ביבי:
ידוע שמשרד הפנים עומד להתחיל בהחלפת תעודות הזהות בחודש מאי. אינני יודע מה מידת ההצדקה לדרוש מנער בן חמשה עשר וחצי או שש עשרה שנה להוציא תעודת

זהות תוך 3 חדשים וכעבור חדשים ידרשו ממנו להחליף תעודת זהות.

אשר להבאת הענין לידיעת גילאים אלה, אני מניח שבתי הספר יעבירו זאת. הנוער אוהב לשאת תעודת זהות. זה מקנה לו הרגשה של מבוגר.

אשר לתקופת ההארכה המוצע, מהטעם להצעה להאריך תוקף החוק לשנתיים?

היו"ר י. גולדשמידט: אני רוצה לשאול את נציג משרד הפנים, מדוע הצעת חוק שבו תלויה כשרותה של תעודת הזהות של מליונים מ-7.2.73 מובאת לכנסת ב-31.1.73. ואם לא היו חברי הוועדה חרוצים במלאכתם, לא הייתה אפשרות להציל תקפן של מליוני תעודות זהות. רק משום שאנו יושבים ב-2.2.73 ומוכנים להניח את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית בכנסת ב-5.2.73, אנו "מצילים" את המדינה. הרי הדבר היה ידוע. מדוע אי אפשר היה להביא הצעת החוק לפני חדשים? מדוע צריך להביאו ברגע האחרון?

אני שמח על הערתו של חבר הכנסת אנקוריון, שהיה בה הרהור, האם זה עד כדי כך בלתי מתיישב עם זכויות הפרט וחופש הפרט, שאסור לנו לקבוע בחוק קבוע, ולא בתקנות שעת חירום, שאזרח רגיל מגיל מסויים יקבל תעודת זהות וישא אתו תעודת זהות? אני חושב שהצורך בנשיאת תעודת זהות אינו נובע רק משעת החירום במדינה. אם זו היתה הפגיעה היחידה בחופש הפרט במדינה, אני חושב שניתן היה לסבול זאת. אני רוצה שהנושא יהיה רשום לפנינו. ואולי נשתחרר מהזיקה לדוגמה שלא נבדקה כל צרכי ורק מכבידה עלינו מבחינת החקיקה.

היום נאמר בחוק שבגיל 16 רשאי תושב לבקש ולקבל תעודת זהות, ובגיל 17 הוא חייב לבקש ולקבל תעודת זהות. אם מקדימים גיל החובה לקבל תעודת זהות ולשאתה, היה סביר שמשרד הפנים יזום עוד תיקון בחוק מרשם האוכלוסין שיאמר שלשאי אזרח לקבל תעודת זהות בגיל 15 ומעלה.

צ. טרלון: לשאלה העקרונית באיזה חוק צריכה להיות חובת קבלת תעודת זהות ונשיאתה, אני יכול להקל על עצמי ולומר, שהמנדט שניתן לוועדה זו הוא לטפל בהארכת תקפו של חוק זה. אין ספק שאפשר לקיים דיון עקרוני בשאלת מיקומה של תעודת הזהות. זה קושר אותנו לענין הקונסטיטוציוני. התקנות הקיימות אינן קובעת רק חובה לשאת תעודת זהות, אלא גם סנקציה פלילית. בעוד שחוק מרשם התושבים בנוי על התזה הרגילה שהאזרח יכול לשאת תעודת זהות ויכול שלא לשאתה, באות התקנות ומחייבות אדם לשאת את התעודה ולהציג אותה. ואם אינו מציג אותה כאשר הוא נדרש, הוא עובר עבירה פלילית. זו תולדה של מצב בטחוני מסויים. השאלה שנויה במחלוקת במידה מספיקה כדי להניח לה היום בצריך עיון.

לשאלתו של חבר הכנסת האוזנר, מה טעם בהטלת סנקציה של קנס כאשר בן ה-16 אינו יכול לעמוד בתשלום הקנס - לדאבונו בני גילאים אלה בבתי הספר התיכוניים מהווים רק 50 אחוז מהשנתון, ו-50% האחרים הם נערים עובדים שמשתכרים. כך ששאלת תשלום הקנס היא חצויה. דוקא בגיל 17 יש פחות לומדים ויותר עובדים. ברור שהסנקציה במקרה זה כוונתה להרתיע. הסנקציה היא כולה מותנית. גם אם נתפסת בעבירה, אם תוך 3 ימים אחה מציג תעודה - לא עברת עבירה.

אשר למועדים, אני מקווה שמר שפט יתן על כך תשובה. יש לי הרגשה ש-90 יום, זה מועד צפוף במקצת. האם נכון הוא שתוצאה של הפעלת התקנות בצורה זו תהיה שבני ה-16 יצטרכו להוציא תוך תקופה קצרה 2 תעודות זהות, את התעודה הראשונה ואחר כך להחליפה במסגרת ההחלפה הכללית של תעודות זהות, הייתי מבקש לשמוע על כך תשובה, כי זה ענין הכרוך גם בהוצאה כספית.

מר שפט:
צודק יושב-ראש הועדה, שאין זה בסדר שהצעת החוק מגיעה לוועדה בשלב כל כך מאוחר. שהדי במרומים שהצעת התזכיר בנושא זה הופצה בראשית אוקטובר 1972. נכון הוא שלפני שנתיים אחרנו בהגשת הצעת החוק. ולכן החלטנו ששוב לא יישנה הדבר. אבל יש דברים שאינן יכול להתגבר עליהם. מה שקרה זו השתלשלות מקרים, שהדברים נסחבו משבוע לשבוע. לצערנו גם כאשר נקבע ששר הפנים יביא הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת בשבוע שעבר, הדבר לא יצא לפועל מטעמים אישיים. ואנו מאד מבקשים סליחת הועדה.

לגופו של ענין המדובר הוא ב-50,000 עד 60,000 איש בשנתון הנכון שלהם, קרי - גילאי 17 פלוס 50,000-60,000 גילאי 16. תהיה איזו שהיא הכבדה על הוצאת תעודות בתקופה המוצעת של 90 יום. בדקנו והתברר שאנו יכולים לעמוד בלחץ של 90 יום. אבל אם חברי משרד הבטחון לא יתנגדו, לאור הערות הועדה, לי אין כל התנגדות שתקופת המעבר תהיה 6 חודשים. 6 חודשים, זו תקופה שאפשר לעמוד בה.

על ידי פרסום בעתונים, מסירת הוצאות בבחי הספר "מבצע חופש פסח" ומסירת הודעות בטלוויזיה וברדיון, ניתן להביא את הדבר לידיעת כל החייבים בכך.

אשר להחלפת תעודות הזהות, משרד הפנים ערוך להוצאת תעודות הזהות החדשות. אלא שאנו נמצאים בשנת בחירות. והשאלה היחידה היא, האם מן התבונה הוא שבשנת בחירות נסבך את הבוחר ואת ועדות הקלפי בצורה חדשה של תעודות זהות, כאשר היום ישנם 2 סיפוסים של תעודת זהות - זו שלפי תקנות שעת חירום ותעודת הזהות הדאשונה שהוצאה במדינת ישראל. אנר עדיין שוקלים זאת. אבל גם נחליף תעודות הזהות, חובת ההחלפה תחול רק על השנתונים הדאשונים מ-1948 עד 1954.

ג. האוזנר: האם התעודות החדשות מצריכות שנוי במרשם התושבים?

מר שפט: לא.

ג. האוזנר: מדוע לא תחנו לגילאי 16 תעודות חדשות?

מר שפט: זו הכוונה. גילאי 16 יקבלו את התעודה החדשה. אבל החלטה סופית בענין זה טרם נחקבלה.

על שאלתו של חבר הכנסת האוזנר השיב מר טרלון. אם מבחינה קונסטיטוציונית אין התנגדות שנשיאת תעודת זהות תהיה חובה על פי החוק הכללי, לנו אין התנגדות לכך.

אין לנו התנגדות שהתקנות יוארכו לשלוש שנים במקום שנתיים. אם חברי הועדה ימצאו לנכון להאריך תקף התקנות לשלוש שנים - אין לנו כל התנגדות לכך.

רשמתי לפני הערתו של יושב-ראש הועדה לגבי הרשות להוציא תעודת זהות בגיל 15. יש בזה הרבה מן התבונה לאו דוקא לגבי שנה שלמה אלא לגבי תקופת מעבר.

צ. טרלון: אחרי חמש שנים התמונה לא תהיה שווה. אדם בן 22 שנה אינו דומה לנער בן 15.

מר שפט: אם ננהיג את השיטה החדשה, הוצאת תעודת זהות תהיה מיכנית.

היו"ר י. גולדשמידט:
היום כאשר החובה לקבל ולשאת תעודת זהות
חלה על גילאי 17 והרשות על גילאי 16, האם
אדם בגיל חמשה עשרה והציג שנה יקבל תעודת זהות, אם יבקש?

מר שפט:
יש הוראה המתירה לשר הפנים לנפק תעודת
זהות בגיל נמוך יותר. בעייה זו קיימת
לגבי יתומים. באופן חיאורטי הנושא מכוסה.

מ. אביזהר:
אני חושב שצריך להשאיר חובת קבלת תעודת זהות
ונשיאתה בתקנות שעת חירום. ואחת לכנסת
להאריך תקפן של תקנות שעת חירום. אני הייתי מציע אפילו עכשו להאריך
תוקף התקנות לשלוש שנים ואולי לארבע שנים.

היו"ר י. גולדשמידט:
האם משרד הבטחון מוכן להאריך תקופת המעבר
מ-90 יום לששה חדשים?

מר גרינברג:
אין לנו התנגדות לארכת התקופה לששה חדשים.

היו"ר י. גולדשמידט:
אנו עוברים לסיכום.
בסעיף 1 מוצע להאריך תקפן של התקנות לשנתיים.
השאלה היא, האם בעקבות הדברים שהשומעו אנו רוצים להוסיף שנה?

מ. ביבי:
אני מציע להשאיר שנתיים כמוצע. לפי נסיוני
כל ההערכה שהובאה לוותה בתיקונים. אם
נאריך תקפן של התקנות ל-4 שנים יכול להיות שיהיה צורך בתיקונים קלים
ולא יביאו אותם. הארכת תוקף החוק, אינה נוטלת זמן רב מעבודת הכנסת.
לכן אני מציע להשאיר את הנוסח המוצע.

ד. ארזי:
אני מציע לקבל סעיף 1 כמוצע. בדרך כלל אנו
נוהגים להאריך תקפן של תקנות שעת חירום
לשנה. אם כאן מוצע להאריך לשנתיים - לא הייתי רוצה שני צווי תקדים
של ההארכה לשלוש שנים.

י. אלידור:
אני מצטרף לנימוק של חבר הכנסת ארזי! יש
נוהג מקובל, ואין לסטות ממנו.

היו"ר י. גולדשמידט:
אינני חושב שזה עניין שאנו צריכים להצביע עליו.
אני מניח שגם אם היה רוב בעד ההארכה, לשלוש שנים
חברים אלה היו מוותרים, כדי לא לעורר פירושים מדיניים.

סעיף 1 כמוצע - אושר

היו"ר י. גולדשמידט:
סעיפים 2 ו-3, ודנים בהורדת גיל החובה
לקבל תעודת זהות ולשאתה מגיל 17 לגיל 16.
איש לא הציע לשנות סעיפים אלה.

סעיפים 2 ו-3, כמוצע - אושרו

היו"ר י. גולדשמידט:
לסעיף 4 הוצע, כי במקום שנאמר "תחילתם
של סעיפים 2 ו-3 תשעים יום מיום פרסום
"תחילתם של סעיפים 2 ו-3 180 יום מיום
וקבלנו הסכמת משרד הבטחון ומשרד הפנים לתיקון
חוק זה ברשומות", ייאמר:
פרסום חוק זה ברשומות".
זה.

מר שפט:
אני מציע לכתוב "ששה חדשים".

צ. טרלו: אני נגד חדשים ובעד ימים, כי הדבר תלוי באיזה יום יאושר החוק בכנסת.

הוחלט כי בסעיף 4, במקום שנאמר "חשעים יום מזים פרסום חוק זה ברשומות" יבדל: "180 יום מיום פרסום חוק זה ברשומות".

היו"ר י. גולדשמיט: נשמעו עוד כמה הערות שאינן מגוף הדיון, והן רשומות בפני משרד הפנים - הקדמת הגיל ל-15 שנה ומניעת הוצאת כפולה של תעודות זהות, אם יוחלט על הוצאת התעודות החדש. אלה דברים שאין הועדה צריכה לנקוט עמדה לגביהם. אלה דברים אדמינסטרטיביים.

הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום / החזקת תעודת זהות והצגה (תשל"ג-1973 - בתיקונים שנתקבלו - אושרה

היו"ר י. גולדשמיט: ביום ב' נקבל את הנוסח להבין כדי להביא את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית בכנסת. הנוסח הלבן יונח על שולחן הכנסת ביום ב' וביום ג' יובא לקריאה שניה ושלישית.

האם אתם מוכנים להמשיך בחילופי דברים על הערות לשכת חשבונאים ויועצי מס?

צ. טרלו: אני מציע שהדיון יתקיים לאחר שמיעת רואי החשבון.

היו"ר י. גולדשמיט: רואי החשבון הוזמנו לג' השבוע אבל לא נתאפשר לנו לשמע אותם. תוך שבוע-שבועיים נזמין אותם ונשמע אותם.

א. אנקוריון: יש ויכוח אם הועדה צריכה לקיים ישיבות בתל-אביב. אם שלם עם החלטת הועדה לקיים ישיבות בתל-אביב. ובכל זאת אם אנו מזמינים גוף זר, אני מעדיף שיוזמן לכנסת בירושלים.

היו"ר י. גולדשמיט: אני רואה סעם דבריו. ואמנם כך התכוונתי לעשות.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.30